

Sygn. akt II PK 60/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 13 września 2010 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Zbigniew Hajn (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Małgorzata Gersdorf

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z powództwa C. M.

przeciwko Zakładowi Energetyki Ciepłej Sp. z o.o.

o przywrócenie do pracy,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Spółecznych i Spraw Publicznych w dniu 13 września 2010 r.,

skargi kasacyjnej strony pozwanej od wyroku Sądu Okręgowego

z dnia 2 grudnia 2009 r.,

1. oddala skargę kasacyjną,

2. zasądza od strony pozwanej 120 (sto dwadzieścia) zł na rzecz powoda tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

Uzasadnienie

Powód C. M. w pozwie skierowanym przeciwko Zakładowi Energetyki Ciepłej [...] wniósł o uznanie za bezskuteczne oświadczenia z dnia 20.01.2009 r. o rozwiązaniu z nim umowy o pracę za wypowiedzeniem.

Strona pozwana Zakład Energetyki Ciepłej Sp. z o.o. w odpowiedzi na pozew wniosła o oddalenie powództwa w całości.

Sąd Rejonowy po przeprowadzeniu postępowania dowodowego wyrokiem z 04.05.2009 r.: (I) przywrócił powoda do pracy u strony pozwanej w Zakładzie Energetyki Ciepłej Spółce z o.o. na poprzednich warunkach, (II) zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 358,32 zł pod warunkiem podjęcia pracy, (III) wyrokowi w punkcie II nadał rygor natychmiastowej wykonalności, (IV) zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sąd Rejonowy ustalił, że powód został zatrudniony w pozwanym Zakładzie Energetyki Ciepłej 02.04.1992 r., najpierw na podstawie umowy o pracę na czas określony, a od 01.01.1993 r. na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony, na stanowisku ładowacza - ślusarza, a następnie pomocnika palacza. Przez cały okres zatrudnienia swoją pracę wykonywał w ciepłowni przemysłowej przy ul. K. W lipcu 2008 r. na terenie tej kotłowni ukazało się ogłoszenie, że wszyscy pracownicy tam mają zagwarantowaną pracę jedynie do 30 kwietnia 2009 r. W dniu 20.01.2009 r. powód otrzymał pismo o rozwiązaniu z nim umowy o pracę z zachowaniem 3-miesięcznego okresu wypowiedzenia, który upłynie 30 kwietnia 2009 r. Jako przyczynę wypowiedzenia podano likwidację miejsca pracy tj. ciepłowni komunalnej. Oprócz powoda w ciepłowni komunalnej zatrudnionych było jeszcze 5 palaczy kotłowych. Wszyscy palacze, za wyjątkiem Ł. S., najmłodszego wiekiem i stażem, otrzymali 20.01.2009 r. wypowiedzenia umów o pracę. Ł. S. został przeniesiony do kotłowni centralnej, ponieważ pracodawca uznał, że ma on dwa zawody, jest dobrym ślusarzem i tokarzem. Palacze nie są zatrudniani sezonowo, lecz całorocznie i poza sezonem grzewczym wykorzystywani są do wykonywania remontów. W wyniku zamknięcia kotłowni przy ul. K. zatrudnienie u strony pozwanej zmniejszyło się o 8 osób, z tym, że z likwidowanej kotłowni do kotłowni centralnej przy ul. G., oprócz Ł. S., przeszli jeszcze elektrycy i 2 lub 3 spawaczy.

Siedmiu pracowników kotłowni przy ul. K. otrzymało wypowiedzenia umów o pracę, a jeden pracownik S., odszedł na emeryturę. Palacze kotłowni centralnej przygotowani są do obsługi nowoczesnych kotłów, a palacze kotłowni przy ul. K. obsługiwali stare kotły. Pracodawca uważał powoda za dobrego pracownika. W aktach osobowych powoda znajdowało się świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w okresie od 06.11.1968 r. do 30.09.1978 r. w Hutniczym Przedsiębiorstwie Remontowym oraz świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach w okresie od 02.04.1992 r. do 30.04.2006 r. na stanowisku ładowacz-ślusarz i od 01.05.2006 r. do nadal na stanowisku palacza kotłowego wystawione 05.02.2007 r. przez stronę pozwaną. W dniu 11 lutego 2009 r. kotłownia przy ul. K. zaprzestała produkcji ciepła, a pracownicy do 30.04.2009 r. wykonywali prace przy demontażu urządzeń. Wynagrodzenie powoda za ostatnie 3 miesiące wynosiło 8062,16 zł.

Według Sądu pierwszej instancji powód był zatrudniony przez stronę pozwaną ostatnio na stanowisku palacza kotłowego, wykonywał swoją pracę w kotłowni komunalnej przy ul. K., która z dniem 30.04.2009 r. została zlikwidowana, w wyniku spięcia z kotłownią centralną, która przejęła w całości funkcje obu tych kotłowni, w związku, z czym 7 pracowników, w tym 5 palaczy kotłowych oraz powód, otrzymało wypowiedzenia umów o pracę w wyniku likwidacji ich miejsc pracy. W ocenie Sądu Rejonowego bezsporne również było, że powód 27 października 2009 r. ukończy 60 lat. Jak wynikało ze znajdującego się w aktach osobowych powoda świadectwa wykonywania prac w szczególnych warunkach, wystawionego w dniu 05.02.2007 r. przez stronę pozwaną, miał on ponad 15 letni staż wykonywania pracy wymienionej w wykazie A dział XIV poz. 1 pkt 3 zawartym w Załączniku Nr 1 do Zarządzenia Nr 9 Ministra Administracji Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska z dnia 01.07.1983 r. w sprawie stanowisk pracy w zakładach pracy resortu administracji, gospodarki terenowej i ochrony środowiska, na których są wykonywane prace w szczególnych warunkach, uprawniające do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej. Miał także udokumentowany stosownymi świadectwami ponad 25 letni staż pracy. Ponieważ takie świadectwo znajdowało się w aktach osobowych powoda i zostało wystawione przez stronę pozwaną, pracodawca nie mógł twierdzić, że nie miał

wiedzy, że . M. miał ponad 15-letni staż pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Również fakt ponad 25-letniego ogólnego stażu pracy powoda wynikał jego akt osobowych. Zgodnie z art. 39 k.p. pracodawca nie może wypowiedzieć umowy o pracę pracownikowi, któremu brakuje nie więcej niż 4 lata do osiągnięcia wieku emerytalnego, jeżeli okres zatrudnienia umożliwia mu uzyskanie prawa do emerytury z osiągnięciem tego wieku. Tej ochrony nie stosuje się, zgodnie z treścią art. 41¹ § 1 k.p. jedynie w razie ogłoszenia likwidacji lub upadłości zakładu pracy. W przedmiotowej sprawie zdaniem Sądu pierwszej instancji nie nastąpiła niewątpliwie likwidacja czy ogłoszenie upadłości zakładu pracy. Nastąpiła jedynie częściowa likwidacja zakładu pracy, czy też likwidacja poszczególnych stanowisk pracy, a taka sytuacja nie wyłączała ochrony przewidzianej w art. 39 k.p. Rozstrzygnięcie niniejszej sprawy sprowadza się do odpowiedzi na pytanie, czy wiek powoda tj. ukończone w momencie wypowiedzenia mu umowy o pracę 59 lat i wykazanie ponad 25-letniego ogólnego stażu pracy, w tym 15-letniego okresu pracy w szczególnych warunkach, uprawniających do niższego wieku emerytalnego, dawało mu prawo do 4-letniej ochrony przed wypowiedzeniem umowy o pracę w rozumieniu art. 39 k.p. Zgodnie z treścią art. 32 ust. 1 i 2, art. 46 i art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2004 r. Nr 39, póź. 353), powodowi, jako osobie urodzonej po 31.12.1948 r., a przed 01.01.1969 r., zatrudnionej w szczególnych warunkach, która do końca 1999 r. wypracowała staż pracy przekraczający 25 lat, w tym 15 lat w szczególnych warunkach przysługiwało prawo do emerytury w momencie osiągnięcia wieku 60 lat. Jak wynikało z orzeczeń Sądu Najwyższego, ochrona przewidziana w art. 39 k.p. nie przysługuje w przypadku tzw. wcześniejszego wieku emerytalnego wynikającego z przepisów szczególnych, czy też wieku, z którym łączy się nabycie prawa do tzw. wcześniejszej emerytury. Jednakże jak wynika z uzasadnienia Sądu Najwyższego do wyroku z dnia 16 lipca 2008 r. (I PK 11/08), czym innym jest wcześniejszy wiek emerytalny ustalony na podstawie art. 46 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353) w postaci wcześniejszej emerytury określonej w art. 29 powołanej ustawy i w tym przypadku ochrona przewidziana w art. 39 k.p. nie przysługuje, a czym innym jest

sytuacja, gdy obniżony wiek emerytalny nie jest przywilejem, nadanym na podstawie art. 46 i 29 tej ustawy, ale jest wiekiem ustalonym powszechnie dla określonych kategorii pracowników wykonujących takie prace lub zawody, które według ustawowo potwierdzonych obiektywnych kryteriów łączą się z utratą sprawności psychofizycznej niezbędnej do wykonywania określonej pracy w wieku biologicznym niższym od ogólnego (powszechnego) wieku emerytalnego. Dotyczy to pracowników, o których mowa w art. 32 ust. 2 powołanej wyżej ustawy tj. pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze. Wiek emerytalny dla tych pracowników, rodzaje prac lub stanowisk oraz warunki, na podstawie, których osobom wymienionym w art. 32 ust. 2 i 3 tej ustawy przysługuje prawo do emerytury ustala się na podstawie przepisów dotychczasowych, które zawiera rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 07.02.1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (Dz.U. Nr 8 póź. 43). Jak podkreślił w uzasadnieniu tego wyroku Sąd Najwyższy: "mając na uwadze, że wiek emerytalny tych kategorii pracowników został ustawowo obniżony, nie można go traktować, jako przywileju pracowniczego. Obniżenie to dotyczy, bowiem instytucji prawa ubezpieczeń społecznych i wynika z legislacyjnego założenia wcześniejszej utraty sprawności psychofizycznej do wykonywania prac w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze ze względu na szczególne uciążliwości związane z wykonywanym zatrudnieniem. To ostatnie wymaga z kolei swoistej kompensacji szczególnych obciążeń pracowniczych w sferze ubezpieczeń społecznych przez obniżenie dla nich ustawowego wieku emerytalnego. Skoro jednak wcześniejszy wiek emerytalny jest dla takich pracowników „normalnym” ustawowym wiekiem emerytalnym, to korzystają oni z ochrony przewidzianej w art. 39 k.p.". Zdaniem Sądu pierwszej instancji, powodowi przysługiwało prawo do emerytury w wieku 60 lat z uwagi na ponad 15-letni staż pracy w szczególnych warunkach to, to niewątpliwie w wieku 59 lat objęty był ochroną przewidzianą w art. 39 k.p. Ochrona ta przysługiwała powodowi bez względu na to czy strona pozwana wiedziała, czy będzie on chciał skorzystać z tego prawa czy nie, tym bardziej, że była w posiadaniu dokumentów, z których wynikało, że takie uprawnienie powodowi przysługiwało. W związku z powyższym na podstawie art. 45 § 1 k.p. żądanie

powoda przywrócenia go do pracy u strony pozwanej na poprzednich warunkach podlegało uwzględnieniu. Brak było podstaw do uznania, że było ono niemożliwe. Strona pozwana nadal posiada kotłownię, gdzie zatrudnia palaczy piecowych. Na podstawie art. 47 k.p. Sąd Rejonowy zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda wynagrodzenie za czas pozostawania bez pracy w kwocie 358, 32 zł (od 01.05.2009 r. do 04.05.2009 r.) pod warunkiem podjęcia pracy. Na podstawie art. 477 k.p.c. Sąd Rejonowy wyrokowi, co do zasądzonej kwoty nadał rygor natychmiastowej wykonalności. Z mocy art. 98 k.p.c. i § 11 ust. 1 pkt 1 i § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. Nr 163, poz. 1349 ze zm.) Sąd Rejonowy zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda kwotę 240 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Od wyroku Sądu Rejonowego apelację złożyła strona pozwana, zarzucając mu naruszenie prawa materialnego, tj. art. 39 k.p., przez jego błędną wykładnię, polegające na niewłaściwym przyjęciu, iż powód podlegał ochronie przedemerytalnej oraz naruszenie prawa procesowego, tj. art. 468 § 1 k.p.c., przez jego niezastosowanie polegające na zaniechaniu ustalenia zasadności roszczenia o przywrócenie do pracy.

Sąd Okręgowy, uznając ustalenia i wnioski Sądu pierwszej instancji za trafne, oddalił apelację i zasądził od strony pozwanej na rzecz powoda koszty zastępstwa procesowego w instancji odwoławczej.

W skardze kasacyjnej strona pozwana, reprezentowana przez pełnomocnika będącego adwokatem, zaskarżyła w całości wyrok Sądu Okręgowego, żądając jego uchylenia w całości i poprzedzającego go wyroku Sądu Rejonowego i przekazania sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania oraz zasądzenia od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych. Ewentualnie pełnomocnik skarżącej wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy i oddalenie powództwa w całości.

W skardze zarzucono mające istotny wpływ na wynik sprawy naruszenia przepisów postępowania, tj.:

1. art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. oraz art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c., „przez nierozpoznanie istoty sprawy i przyjęcie, że Sąd Okręgowy - Sąd Pracy wydając wyrok i biorąc za podstawę stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy winien był uwzględnić również stan prawny, jaki zostanie ukształtowany w toku postępowania tego Sądu w sprawie o ustalenie uprawnienia do emerytury z odwołania powoda od decyzji ZUS o odmowie ustalenia uprawnienia do emerytury, jako orzeczenia o charakterze prejudycjalnym, nie był obowiązany uwzględnić ustaleń toczącego się przed tym Sądem postępowania o ustalenie uprawnienia do emerytury, a w konsekwencji orzekł w oparciu o niekompletny stan rzeczy istniejący w chwili zamknięcia rozprawy”,

2. art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c., przez przyjęcie, że prawomocny wyrok, jaki niewątpliwie zostanie wydany w sprawie przed tym samym Sądem Okręgowym Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych nie będzie stanowił orzeczenia o charakterze prejudycjalnym w stosunku do zaskarżonego orzeczenia oraz jako takie nie będzie wiązał Sądu Okręgowego w przedmiotowym postępowaniu, co w konsekwencji doprowadziło do nierozpatrzenia merytorycznego sprawy.

Ponadto skarżąca zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez błędną jego wykładnię, to jest art. 32 ust. 1 i 2, art. 46 i art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jedn. Dz.U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) oraz art. 39 k.p., przez błędne przedwczesne przyjęcie, że powodowi przysługiwało prawo do emerytury w wieku 60 lat z uwagi na ponad 15-letni staż pracy w szczególnych warunkach, a w konsekwencji przyjęcie, że powód w wieku 59 lat był objęty ochroną przewidzianą w art. 39 k.p.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga opiera się na twierdzeniu, że „Przed Sądem Okręgowym - Sądem Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dacie wyrokowania toczyła się sprawa z powództwa (odwołania) powoda, C. M., od negatywnej decyzji ZUS, odmawiającej mu ustalenia prawa do wcześniejszej emerytury, wynikającej z ustalonego 15-

letniego stażu pracy w szczególnych warunkach. Tymczasem uprawnienie takie zostało ustalone przez Sąd Okręgowy jako bezsporna podstawa dalszego ustalenia, że powód podlega 4-letniej ochronie przedemerytalnej już w wieku 59 lat.” Skarżący nie podnosił tej okoliczności w postępowaniu apelacyjnym. W skardze kasacyjnej nie wskazano, kiedy odwołanie powoda wpłynęło do Sądu Okręgowego. Tymczasem z pisma ZUS z 8 grudnia 2009 r., załączonego do odpowiedzi na skargę z 10 marca 2010 r., przedstawionej przez powoda, wynika, że odwołanie powoda zostało przekazane do Sądu Okręgowego 8 grudnia 2009 r., a więc już po dniu wydania wyroku Sądu Okręgowego zaskarżonego rozpoznawaną skargą kasacyjną, przypadającym na 2 grudnia 2009 r. Skarżący nie zakwestionował twierdzeń zawartych w odpowiedzi na skargę, co mógł uczynić stosownym pismem procesowym. Wobec tego Sąd Najwyższy uznaje, że postępowanie w sprawie 1432/09 zostało wszczęte już po wydaniu zaskarżonego wyroku. Z tego względu wszystkie zarzuty skargi kasacyjnej dotyczące naruszenia art. 316 § 1 k.p.c. w zw. z art. 382 k.p.c. oraz art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. oraz art. 365 § 1 k.p.c. w zw. z art. 177 § 1 pkt. 1 k.p.c., oparte na założeniu równoległego toczenia się sprawy postępowanie w sprawie 1432/09 ze sprawą zakończoną wyrokiem Sądu Okręgowego zaskarżonym rozpoznawaną skargą kasacyjną są oczywiście bezpodstawne. Wobec tego rozważanie hipotetycznej sytuacji podniesionej w sformułowaniu zagadnienia prawnego, tj. sposobu i formy uwzględnienia przez Sąd Okręgowy toczącego się równoległe postępowania z zakresu ubezpieczeń społecznych, wykraczało by poza rozważania niezbędne do wydania wyroku.

Z powyższych względów Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c., a o kosztach postępowania kasacyjnego – na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.